

LA QÜESTIÓ RAMADERA A L'URGELL I AL SEGRIÀ DURANT EL SEGLE XVIII

Enric Vicedo i Rius

És força conegut el paper de zones productores i comercialitzadores de cereals que tenen les terres de l'Urgell i del Segrià al segle XVIII. Donada l'abundància de terres ermes, la ramaderia és una activitat força important, fins i tot considerant que durant el segle el creixement de la superfície cultivada redueix la terra dedicada a pastures.

En la present comunicació es vol destacar la importància de la ramaderia i insistir en la gran integració de l'economia ramadera d'aquestes terres dins el complex ramader català.

L'aprofitament farratger

Els arrendaments d'herbes i altres elements lligats a l'activitat ramadera (pletes, basses,...) existents als termes de diverses poblacions de les comarques de l'Urgell i Segrià demostren, amb claredat, l'interès que per aquelles herbes tenien tant ramaders de les terres de Lleida com d'altres zones de la muntanya catalana. El quadre 1 vol mostrar la presència d'aquests segons en l'explotació de les herbes del Segrià (1).

QUADRE I
Rearrendaments d'herbes i altres elements 1768-74

Població del rearrendatari	Objecte arrendat	Període	Preu total
Queralbs (vall de Ribes al Ripollès)	Alcarràs	1768-71	2.400 lliures barc.
Meranges (Baixa Cerdanya)	Vincelló	1769-73	2.625 »
Portè i Salit (vall de Querol, a l'alta Cerdanya)	Vinatesa, Lastor, Curullada, Quadra de Sedaó, Miquela	1769-73	4.300 »
Gósol (Berguedà)	Sunyer i Tabac	1769-70	475 »
Llesp (Pallars Jussà) Avellanes (Noguera) Manyanet (Alta Ribagorça) i Labaix	Montagut	1769-73	10.250 »
Avellanes i Manyanet	Malpartit	1769-73	4.000 »
Espui (Pallars Jussà)	Vinatesa, Lastor,...	1773-77	4.280 »
Aguiró i Sarrahís	Rosselló	1774-75	251 »

1. Protocols d'Ignasi Soldevila, notari de Lleida. Anys 1768-74. Arxiu Història de Lleida (AHLL).

Aquests rearrendaments, referits al període 1768-74 i en base als protocols d'un sol notari —Ignasi Soldevila—, posen de manifest aquesta integració de les terres del Segrià dins la xarxa econòmica de la transhumància catalana.

Els termes despoblats del Segrià han estat zones ramaderes importants durant el segle XVIII (2).

QUADRE 2

Corders obtinguts pel Capítol de Lleida procedents del Delme i la Primícia 1762-1800

	1762	1769	1780	1790	1800
Montagut	157	144	132	145	141
Vinatesa, Lastor i Curullada	37	50	69	53	46
Torreribera	10	14	9	23	16
Raimat	69	104	92	90	60
Sucs	89	104	92	90	74
Gimenells	59	67	193	173	127
Almacelles	96	86	—	—	—
Almenarilla, Grealó i Oromins	89	100	47	64	37

Montagut i Gimenezs, com resta evident al quadre 2, són els termes que més producció de corders proporcionen, la qual cosa explica l'elevat preu de l'arrendament d'herbes de Montagut. Les 10.250 lliures d'aquest arrendament pel període 1769-73 són més del doble de les 4.280 que es pagaren el quadrienni següent —1773-77— pel conjunt de Vinatesa, Lastor, Curullada, quadra de Sedaó i Miquela. És remarcable el creixement de la producció de corders a Gimenezs i la notable davallada al conjunt dels termes d'Almenarilla, Grealó i Oromins.

Aquesta mostra, que afecta només a termes del Capítol i a termes d'altres senyors, revela la importància de la ramaderia al Segrià. El panorama seria molt més eloqüent si ampliéssim l'àrea observada a tot el Segrià i l'Urgell. Aquesta darrera comarca posseeix grans pastures i el paper ramader és més important que el del Segrià, com és ben conegut.

L'aprofitament de les herbes i fems va ésser motiu de conflictes durant el XVIII, la qual cosa demostra la importància que aquests recursos tenien. Alguns exemples ho mostraran. Marià Picó, ciutadà honorat de Barcelona, que posseeix terra al terme de la Novella del Gran Prior de Catalunya, pretén, el 1770, tenir pleta pròpia i pasturar el seu bestiar a les herbes dels termes de la Novella, Escarabat i Tarrojes, tots ells del Gran Prior. La resposta d'aquest es formula en els següents termes: «Que de tiempo antiquísimo, e immemorial los lls Gran Prioros de Cataluña se hallan y han hallado en la más quieta, y pacífica possession de la libertad de practicar todo lo que les ha parecido conveniente para utilizarse de todos los productos y beneficios de las hierbas de los terms de la Novella, Escarabat, y Tarrojas y de todos los que proceden de los ganados, que consumen dhas hierbas, y apacentan en dhos terminos publica, y palesamente, con sciencia y paciencia de los carlanes de la Novella, y sin contradicción de persona alguna,...» I afegeix: «que en mucha parte de la comarca del llano de Urgel, y en toras muchas los dueños de las hierbas lo son (si lo quieren) de los estiercoles, arrendandoles, junto con las hierbas, o beneficiandoles de otra manera...» (3).

L'any 1784, Bufalà de Bellvis serà objecte d'una queixa car té pasturant al terme de Tèrmens més de 600 caps de bestiar, la qual cosa fa que no quedin herbes per a tots (4).

En un document no datat, però molt probablement del segle XVIII, es fa referència a un plet entre el Comú d'Aitona i el Comanador de Torres de Segre. El Comú vol «prohibir al Comanador de Torres de Segre y a sos arrendataris, y officials lo entrar en los emprios de Gebut y Carratala que estan a la part de la vila de Aytona, a pasturar bestiar gros, poch ni

molt, y bestiar menut ab major numero de mil y cent caps». Aquesta i altres prohibicions preteses pel comú d'Aitona són contestades pel Comanador, argumentant que mai la seva activitat —pel que fa a la ramaderia— ha estat vigilada per ningú i que és lliure de pasturar lliurement els seus ramats (5).

Aquests conflictes són només una mostra del gran nombre que es produïren. Els ajuntaments estaven molt preocupats en tenir herbes per a tots els ramats dels veïns i també per a l'abastament de la carnisseria local. Els fems, més abundants a l'Urgell que al Segrià, són també motiu de plets, la qual cosa revela l'interès per la intensificació agrària.

El mercat de la carn a la ciutat de Lleida

La ciutat de Lleida és un centre de consum de carn important dins el conjunt de Catalunya. L'Ajuntament de Lleida, mitjançant l'arrendament de les carnisseries, ha de garantir l'abastament de carn. Disposem, pel període maig 1764-abril 1767, de la relació de les compres i vendes de carn per a l'abastament de Lleida. Centrarem la nostra atenció en la carn de moltó, tenint en compte que tractant-se de la carn de millor qualitat no podia ésser consumida, donat l'elevat preu, pels sectors socials amb menys possibilitats econòmiques —com és la massa de jornalers, que, com a molt, podia aspirar a comprar carn més barata (de bou, per exemple)—.

QUADRE 3

**Moltos entaulats a Lleida (6)
maig 1764-abril 1767**

Mes	1764-1765		1765-1766		1766-1767	
	Moltos	Lliures de pes	Moltos	Lliures de pes	Moltos	Lliures de pes
Maig	377	5.250	393	5.399	457	5.452
Juny	443	6.428	613	8.305	684	7.352
Juliol	582	8.283	513	6.641	532	5.988
Agost	338	5.282	476	5.972	595	6.858
Setembre	551	6.835	531	7.921	454	5.333
Octubre	423	5.465	427	5.993	378	4.502
Novembre	326	4.176	413	5.247	495	5.449
Desembre	379	4.995	468	5.701	368	4.150
Gener	338	3.912	328	3.753	311	3.809
Febrer	265	3.118	169	1.995	336	4.227
Març	129	1.563	239	3.022	196	2.601
Abril	345	4.773	385	4.230	173	2.510
TOTAL	4.496	60.085	4.955	64.188	4.979	58.238

El consum de carn de moltó disminuïa sensiblement des del mes de gener fins al mes de maig. El creixement del preu del blat —degut a l'esgotament progressiu del blat de la collita anterior— és la causa fonamental d'aquesta davallada que s'observa al quadre 3. En temps de quaresma la carn no es venia, però aquest factor no explica la reducció observada. Només la pot explicar pel que fa al temps de quaresma. La demanda de carn baixarà degut a que menys veïns la poden comprar, ja que la compra de pa exigeix una despesa major, degut a l'increment del preu del blat per reducció progressiva d'existències. També es produeix una reducció en la venda d'altres carns, com la de bou, per les mateixes raons (7).

2. Llibres de corders (per a 1762 i 1769) i llibres d'exàmens (per a 1780, 1790 i 1800). Arxiu Capitular de Lleida (ACLL). Les dades de producció es poden obtenir multiplicant per 16 o 17 —segons els termes— els valor del Delme i la Primícia. No tenim dades d'Almacelles per als anys 1780, 1790 i 1800, ja que quan Melcior Guàrdia repoblà Almacelles féu una concòrdia amb el Capítol, obligant-se aquell a pagar unes quantitats de diners anuals al Capítol a canvi de rebre els delmes corresponents al dit Capítol.

3. Sant Joan de Jerusalem. Comanda de Cases Antigues. Armari 12, lligall 2. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA).

4. Sant Joan de Jerusalem. Comanda de Tèrmens. Armari 6, lligall 2 bis. ACA.

5. Sant Joan de Jerusalem. Comanda de Torres de Segre. Armari 19, lligall 2a. ACA.

6. Carnisseries. Registres 282, 283 i 285. Arxiu de la Paeria de Lleida (APLL).

QUADRE 4
Procedència dels moltons entaulats a Lleida (8)

Origen	1764-65	1765-66	1766-67	Origen	1764-65	1765-66	1766-67
Seròs	721	—	2.025	Conques	—	267	—
Llesp	1.005	—	—	Cubells	152	—	—
Boí	29	—	—	Castelló de	—	—	—
				Farfanya	90	188	—
Casós	13	—	—	Alguerri	74	177	—
Barruera	132	—	—	Alòs	8	—	—
Cardet	6	—	—	Oscà	2	—	—
Durro	648	—	—	Vinaced	—	—	807
Taüll	38	—	—	Bellver	203	—	—
Aransís	—	113	—	Altet	211	—	—
Guàrdia de Tremp	147	—	—	Figuera	138	—	—
St. Salvador de							
Toló	484	2.032	1.569	Fígols	—	139	—
Isona	150	174	—	Estorn	—	129	—
Vilanova de Meià	182	—	—	Claret	—	120	—
Talarn	—	164	—	Xestain	—	—	603
Puigverd de la				Gimenells	—	635	975
Conca	—	69	—	Corbins	—	178	—
				Bellvís	—	49	—
				?	—	28	2
TOTAL					4.433	4.462	5.981

La procedència de la carn de moltó —tal i com evidència el quadre 4— se centra bàsicament a la Vall de Boí, a la Conca de Tremp, a la part alta de la Noguera i alguns pobles del Segrià —Seròs i Gimènells destaquen notablement—.

Les relacions comercials entre el Pirineu i la zona plana del Segrià no es basen solament en l'aprofitament de les herbes, sinó que l'arribada de bestiar abasta el mercat de Lleida. Bona part de la producció d'alguns pobles del Segrià abasten, també, el mercat més important de la zona: Lleida.

L'anàlisi comparada del moviment dels preus de la carn de moltó a Lleida i Barcelona és un element important per comprovar la integració del mercat ramader català en general i del mercat de la carn en particular.

Els preus de la carn de moltó creixen durant el segle XVIII tant a Barcelona com a Lleida (9).

7. Com a exemple, reproduïm les vendes de carn de bou i vedella des de maig de 1765 fins abril de 1766.

Mes	Bous	Vedelles	Lliures (pes)	Mes	Bous	Vedelles	Lliures (pes)
Maig	24	—	2.251	Nov	37	1	3.613
Juny	34	2	3.919	D	40	1	3.662
Jl	35	2	3.091	G	21	—	2.203
Ag	28	2	2.818	F	14	—	1.342
St	32	2	3.565	M	8	2	1.067
Oc	35	1	3.167	A	25	—	2.873
Total	333	13	33.575				

8. Carnisseries. Registres 282, 283 i 285. APLL. La procedència dels bous i vaques es pot situar en una zona molt ampla que abarcaria el Pirineu lleidatà, la Noguera, l'Urgell i el Segrià. Per exemple, a la fira d'Agramunt es varen vendre bous de Linyola, Ivars d'Urgell, Miralcamp, Camarasa, Cubells,... als arrendataris de les carnisseries de Lleida de 1764-65. La compra es féu, també, a altres fires i llocs (fira d'Artesa, Vall de Boí, Torrefarrera, Rosselló...).

9. Les dades per a la construcció de la sèrie dels preus procedeixen dels registres de venda de la carn a les taules o, en cas que aquesta font no s'hagi trobat, a partir dels llibres de propis en els quals l'arrendatari de les carnisseries s'obliga a donar els diferents tipus de carn a un preu acceptat per l'Ajuntament. Els registres són 177-179, 183-185, 240-278, 281-285, 288, 290-292. En alguns anys, les dades han estat elaborades a partir dels preus d'una

QUADRE 5
Moviment de llarga durada dels preus nominals de la carn de moltó a Lleida i Barcelona
(en sous per lliura carnissera)

Període	Lleida		Barcelona	
	Mitjana	Índex	Mitjana	Índex
1735-46	4,6825	100	4,3450	100
1790-1800	9,8700	210,78	9,8609	226,94

La primera observació que es pot fer és destacar el creixement quantitativament molt similar en els preus de la carn a l'interior (Lleida) i al litoral (Barcelona). Aquest fet contrasta amb els creixements del blat, ja que s'observa una notable diferència entre els mercats de l'interior (Lleida i Tàrraga) i del litoral (Barcelona).

Una segona observació és que l'increment del preu de la carn a Lleida i a Barcelona és molt inferior al creixement del preu del blat (10).

Finalment, observem que el moviment del preu de la carn —gràfic 1— no presenta fortes punxes conjunturals tal i com succeïa amb el preu dels cereals, excepció feta de la conjuntura que gira entorn l'any 1795. Durant l'any d'arrendament de les carnisseries de Lleida —de maig a abril— els preus —durant la major part de l'any— romanen constants. Per tant, no existeix un moviment mensual, tal i com succeïa amb el blat.

Hem dividit el segle XVIII en cinc períodes des de 1735, car les dades dels anys anteriors no són totes disponibles per a Lleida ni per a Barcelona.

QUADRE 6
Preus nominal (sous/lliura carnissera) de la carn de moltó a Lleida i Barcelona i
correlació lineal entre aquests

Període	Lleida		Barcelona		Correlació lineal
	Mitjana	Índex	Mitjana	Índex	
1735-46	4,6825	100	4,3450	100	0,9659
1747-56	5,4620	116,64	4,7860	110,14	0,9392
1757-70	5,4792	117,01	4,8457	111,52	0,8769
1771-89	6,7257	143,63	6,4005	147,30	0,9524
1790-1800	9,8700	210,78	9,8609	226,94	0,8895

El moviment dels preus es produeix de forma similar a Lleida i a Barcelona. Al creixement detectat entre el període 1735-46 i 1747-56, succeeix una estabilització entre aquest darrer període i 1757-70, per augmentar sensiblement entre aquest i 1771-89, i entre aquest darrer i 1790-1800. És el darrer període el que experimenta un creixement força notable respecte al període anterior, que se situa en torn al 50% i és el moment de màxim creixement del període 1735-1800. Resumint, és a la segona meitat del XVIII que el preu de la carn inicia una forta expansió, però inferior a la del preu del blat.

Els gràfics del preu de la carn de moltó de Lleida i Barcelona reflecteixen visualment uns ritmes i trajectòria similars, la qual cosa resta confirmada estadísticament pels coeficients de

part dels mesos, car no es disposa de més informació. Els anys són: 1707 (2 mesos), 1709 (6), 1711 (3), 1713 (3), 1714 (11), 1717 (4), 1718 (8), 1726 (4), 1728 (8), 1729 (4), 1735 (8), 1748 (4), 1749 (8), 1781 (4), 1782 (8), 1801 (4). La nostra anàlisi comença l'any 1735, la qual cosa significa que la manca de dades mensuals només afecta cinc anys, disposant en tres d'ells dels preus de vuit mesos. Tenint en compte, també, la petita diferència que hi ha entre els preus mensuals anteriors i posteriors a les llacunes mensuals, sembla raonable acceptar les dades d'aquests cinc anys com a vàlides per a la nostra anàlisi. Les dades de Barcelona provenen de Vilar, P. *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Volum 3r. Edicions 62.

10. Entre 1732-46 i 1790-1802 el preu del blat passà de l'índex 100 a 309,86 pel que fa a Lleida, a 300,8 respecte a Tàrraga i a 264,5 al mercat de Barcelona. Garrabou, Ramon *Sobre la formació del mercat català en el segle XVIII. Una primera aproximació a base dels preus dels grans a Tàrraga (1732-1811)*. Recerques 1. Barcelona 1970. Vicedo, Enric *El preu dels cereals durant el segle XVIII en un mercat de l'interior: l'Almodí de Lleida*. Actes del Ier. Col·loqui d'Història Agrària. Col·lecció Politècnica. Institució Alfons el Magnànim. Diputació de València. 1983.

correlació linial, que en cap moment són per sota el 0,8700, mentre que en tres períodes superen el 0,9000 i en els altres dos són molt pròxims a aquest darrer valor.

El grau d'integració del mercat de la carn de moltó és sensiblement major que el del mercat del blat, especialment pel que fa als decennis dels anys trenta i quaranta i als decennis dels anys setanta i vuitanta (11). L'oferta de carn de moltó sembla ajustar-se més a la demanda que l'oferta del blat. No s'ha d'oblidar, per exemple, que a l'any 1789, la fleca municipal, que es crea per produir pa a preus ajustats al preu del blat al mercat de Lleida —i, per tant, protegir els veïns que no poden pagar els preus del pa incontrolats—, fa el pa amb blat, la qual cosa significa que la demanda de blat és molt alta, la qual cosa explica el creixement tan alt del blat en relació al creixement de la carn de moltó. La demanda de carn a Lleida no es dirigeix solament a la carn de moltó: la carn de bou o d'ovella es vendrà a preus sensiblement més baixos (12), la qual cosa significa que la demanda de carn de moltó serà més baixa, i, en conseqüència, els preus creixeran menys que els del blat.

El mercat de les mules i l'economia de Verdú

La vila de Verdú destaca a l'Urgell per les seves fires ramaderes de gran importància, ja que en elles es feien importants vendes. El Cadastre de Verdú de 1716 (13) avalua en 200 lliures l'any els beneficis de les dues fires —la del 25 d'abril i la del 18 d'octubre. A l'acta de sessions del comú de Verdú d'11 d'octubre de 1765 hom pot llegir: «En atenció de havernos fet entendre los Ganaders de mulas, que si voliam fer una fira en esta vila per lo dia de St. Barthomeu, ells vindrian a ella, y no anirian a la fira de Prades, la que apar, si se podia lograr, seria de molt profit no sols per lo Comú de dita Vila, sinó també per los Particulars de ella, y havent quedat, que per ajustarse dels pactes se han de observar en la citada fira de St Barthomeu entre lo dit Comú, Poblet, y dits Ganaders, se anàs en la fira de Esterri, que comensa lo dia 16 del corrent, ahont digueren ells, que acudirian; Perçó si apar be a V.M. elegirem al Sr. Esteve Martí per anar en dita fira de Esterri per lo referent efecte, y li donarem lo mateix poder, que ha donat lo Rl Monastyr de Poblet al Mr Josep Anton Prim Fonch resolt que vaja en dita fira de Esterri per lo sobredit efecte lo Sr Esteve Martí...» (14).

El 22 d'abril de 1766 l'Ajuntament resol «que se reservás la herba de la Partida dels Prats del pnt terme so es desde lo Camí de Sant Martí qui va a Tàrrega fins al Camí, o Carratera de Preixana qui va a Verdu y que no arribia fins la siquia nova per pasturar les mules lleytanes en temps estaran en dita Vila per la Fira de St Barthomeu en los mesos de Juliol, y Agost...» (15).

Cal destacar el progrés de les fires de Verdú i la competència amb altres fires —com la de Prades. Els beneficis de les fires per a l'economia local són ben palesos: ingressos pel comú i pels veïns que ofereixen serveis als venedors i compradors (hostalers, jornalers...). Aquesta competència entre fires s'observa també l'any 1754 a causa d'haver-ne fet una els de Tàrrega: «Que havent succehit la novedad est anys, que en Tarrega, al temps de la fira de St March de Verdú, fan fira; pues en dit temps se han venut mules tant en dia de Mercat com en altres dies lo que es contra los Rls Decrets; per esto apar que se hauria de participar al Sr Abat de Poblet, peraque se donás las providencias necessarias en lo esdevenidor, y per lo succehit...». L'any 1761 encara es tenia a l'Audiència plet entre el Comú de Verdú i Poblet d'una banda i la vila de Tàrrega de l'altra banda per la fira que Tàrrega havia iniciat (16).

11. Els coeficients de correlació entre els preus del blat a Lleida i Barcelona eren els següents: 1732-46: 0,51; 1747-56: 0,90; 1757-70: 0,85; 1771-89: 0,68. Vicedo, E. *El preu...*, citat a la nota anterior.

12. Preus de diversos tipus de carn, en sous per lliura carnissera.

Any (maig-abril)	Moltó	Bou	Corder	Ovella
1728-1729	4,50	2,50	—	3,5
1757-1758	5,75	3,5	4,75	4,75
1774-1775	5,75	3,50	4,50	4,50
1795 (gener-desembre)	13,00	11,00 (+)	12,00	11,50

+ vaca.

13. Cadastre. Caixa 134. AHLL.

14. Actes de 1765. Arxiu Municipal de Verdú (AMV).

15. Actes de 1766. AMV.

16. Actes de 1754 i 1761. AMV.

La importància de les fires de Verdú és palesa en els comptes (17) del negoci de mules de Josep Morera de Sta Coloma —que formava part amb Figarola de Calaf de la Companyia «Morera, Figarola i Cia»— referents a la fira de Verdú d'abril de 1794. Es varen vendre 121 mules per un valor total de 15.978 lliures 4 sous. Els compradors eren dels següents pobles: Portella, Albesa, Torregrossa, Tàrrega, Guissona, Maldà, Belianes, Vilanova de la Barca, Ivars d'Urgell, i Barbens pel que fa a les comarques lleidetanes. I tot un seguit d'indrets com Sant Martí, Casp, Esplugu de Francolí, Calaf, Rajadell, Morella, Valls, Alcover, Tarragona, Sant Cugat del Vallès, Sant Andreu de Palomar, Viladellops, Vinaced, Constantí, les Corts de Sarrià...

Verdú és un centre de mercat de mules bàsic de les terres de Lleida i bona part de les comarques tarragonines. Els compradors adquireixen, en general, una mula, i deuen ésser molts d'ells pagesos que compren la mula per utilitzar-la en la seva explotació agrària. Si analitzéssim les vendes d'altres anys a la fira de Verdú o a les fires d'Aitona, les conclusions serien les mateixes. A la fira de Prades i Aitona de 1797 les mules venudes foren comprades per veïns de Castellserà, Santa Coloma, Reus, Cambrils, Llardecans, Almacelles, Sarreal, Torregrossa, Borges, Arbeca, Maldà, Maials, Melons, Mollerussa, Barcelona, Gadesa, Cogul, Aitona, Candanos, Peñalva, Fayó i Mas del Xup.

Conclusions

L'economia ramadera de les comarques del Segrià i l'Urgell, malgrat ésser aquestes zones grans productores de cereals, és força important, generant una part gens negligible de la riquesa de la zona.

La integració econòmica de la zona de l'Urgell i el Segrià amb el Pirineu resta ben palesa tant per l'aprofitament de les herbes per part dels ramaders del Pirineu com per la compra de corders feta per la ciutat de Lleida als ramaders pirinencs. Lleida es presenta com un centre de consum bàsic dins el conjunt de Catalunya.

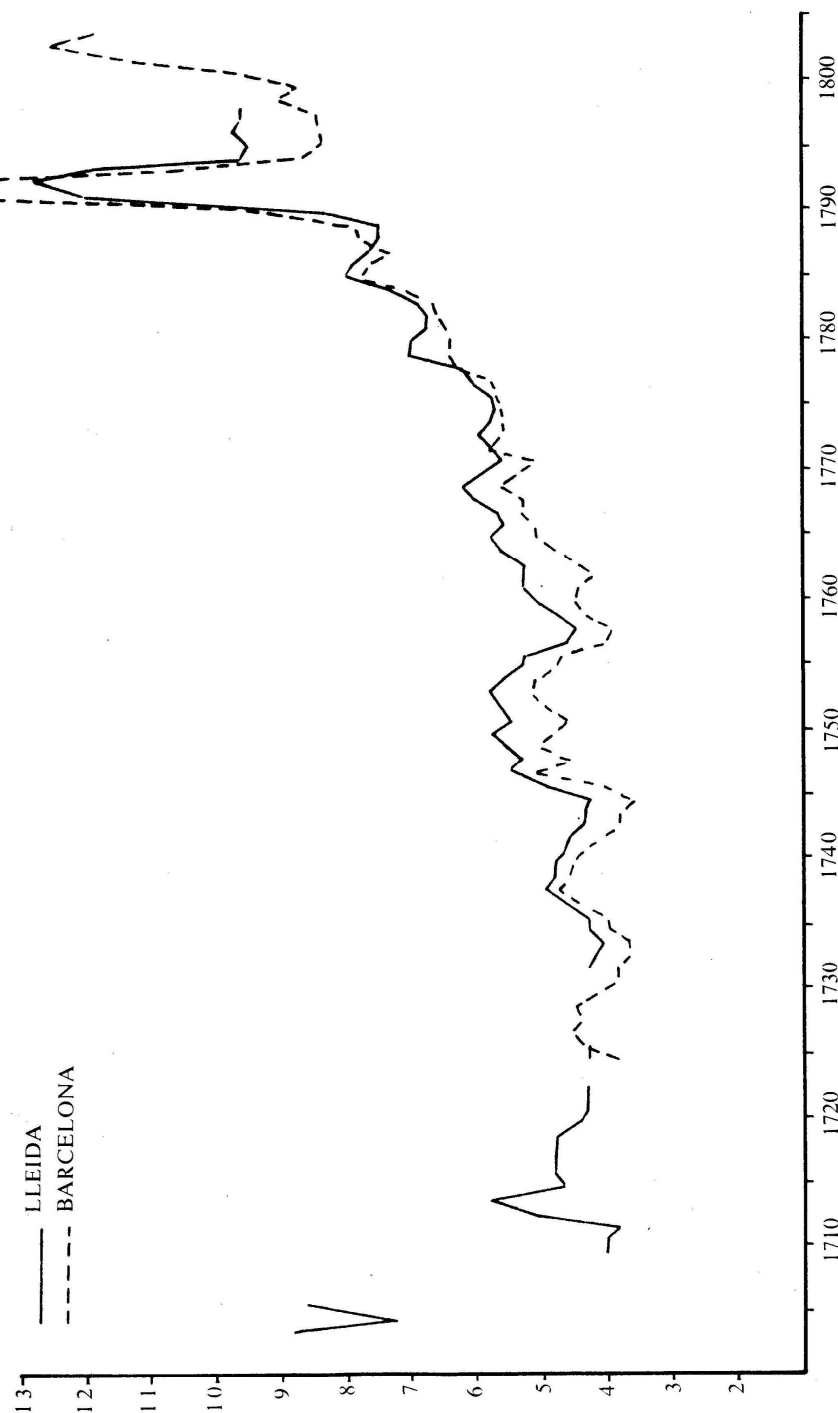
L'anàlisi dels preus de la carn de moltó a Lleida i a Barcelona revela la gran integració del mercat de la carn a Catalunya, no existint pràcticament diferències entre els preus de l'interior i del litoral.

L'existència de grans companyies que comercialitzen mules —i cereals— confirma aquesta integració econòmica de Catalunya.

Els plets originats pels conflictes sorgits pel que fa a l'aprofitament d'herbes i fems i la rivalitat entre les poblacions que tenen fires ramaderes tradueixen la importància que pels poderosos —Monestir de Poblet, Comanador de Torres,... — i per a la gent senzilla tenien els recursos vinculats amb la ramaderia.

17. Totes les dades de venda de mules provenen de Companyia d'Aragó i Catalunya. C/46. Arxiu Històric de Tarragona (AHT).

Gràfic 1. Moviment dels preus de la carn de moltó a Lleida i Barcelona durant el segle XVIII
(en sous per lliura carnissera)

Moviment dels preus de la carn de moltó, en sous/lliura carnissera

Any	Preus	Any	Preus	Any	Preus
1707	9,00	1739	4,50	1771	6,33
1708	7,41	1740	4,83	1772	6,50
1709	8,83	1741	5,16	1773	6,16
1710	—	1742	5,08	1774	5,83
1711	7,87	1743	5,00	1775	6,08
1712	—	1744	4,83	1776	6,25
1713	4,25	1745	4,72	1777	6,08
1714	4,25	1746	4,58	1778	6,00
1715	4,08	1747	4,50	1779	6,00
1716	5,33	1748	4,50	1780	6,33
1717	6,00	1749	5,16	1781	6,5
1718	4,87	1750	5,72	1782	7,25
1719	5,00	1751	5,50	1783	7,25
1720	5,00	1752	5,75	1784	7,08
1721	5,00	1753	6,00	1785	7,00
1722	5,00	1754	5,66	1786	7,16
1723	4,66	1755	5,83	1787	7,58
1724	4,50	1756	6,00	1788	8,25
1725	4,50	1757	5,83	1789	8,16
1726	4,50	1758	5,58	1790	7,83
1727	—	1759	5,50	1791	7,75
1728	4,50	1760	4,83	1792	7,75
1729	4,50	1761	4,66	1793	8,58
1730	—	1762	4,91	1794	12,27
1731	—	1763	5,33	1795	13,00
1732	—	1764	5,50	1796	12,00
1733	—	1865	5,50	1797	9,83
1734	—	1766	5,50	1798	9,75
1735	4,50	1767	5,83	1799	9,97
1736	4,33	1768	6,00	1800	9,84
1737	4,25	1769	5,83	1801	9,84
1738	4,41	1770	5,91		